

УДК 378.147:004:811

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: ДОСВІД УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

Олена Ішутіна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна
ORCID ID 0000-0002-7801-4205
olenaishutina@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена вивченню досвіду університетів України в контексті формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів. Описано результати проведеного анонімного онлайн-анкетування здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта щодо важливості медіакомпетентності для професійної діяльності вчителя, розуміння сутності феномену медіакомпетентності, погляду здобувачів освіти на системність / епізодичність процесу формування медіакомпетентності в ЗВО, стратегій реалізації медіаосвіти в університетах. Проаналізовано освітні програми зі спеціальності 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти п'яти університетів України щодо наявності обов'язкових чи вибіркових освітніх компонент, спрямованих на формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: вища освіта; медіакомпетентність; майбутні вчителі початкових класів; анкетування.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Упродовж навчання в початкових класах сучасний школяр активно споживає, вчиться інтерпретувати і створювати медіаконтент у вербальній, аудіовізуальній та друкованій формах (аудіо, анімація, інтерактивність, відео, зображення, послуги мережі Інтернет). Ці медіапродукти впливають на свідомість, формують світогляд, життєві та культурні цінності здобувачів початкової освіти. Систематичне використання медіазасобів в освітньому процесі допомагає школярам з перших років навчання бути обізнаними в інформаційній галузі. У той же час застосування медіаресурсів може перевантажувати здобувачів початкової освіти, адже з великого обсягу медіаінформації їм необхідно виокремлювати ту, яка буде потрібна для навчання. Ці процеси цифровізації і медіатизації в освіті зумовили необхідність формування в учнів початкових класів критичного, аналітичного мислення, уміння працювати з різними видами медіатекстів, самостійно шукати потрібну інформацію, організовувати власне самостійне навчання засобами сучасних технологій, тобто інформаційної й медіаграмотності, що послідовно

відображено в Концепції Нової української школи (2016).

Відповідно, учителі початкових класів мають бути готовими допомогти учням правильно сприймати медіаповідомлення, критично аналізувати та опрацьовувати інформацію, отриману з медіаресурсів та за допомогою медіазасобів. Очевидним стає те, що підготовка майбутніх учителів початкових класів на етапі навчання в закладі вищої освіти має орієнтуватися на систематичне отримання ними знань у галузі медіа, формування вмій та навичок обробки медіатекстів, роботи з медіазасобами, створення власних медіапродуктів, набуття навичок з медіаосвіти – формування їхньої медіакомпетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність і структуру медіакомпетентності майбутніх учителів висвітлено в дослідженнях А. Мукашевої, О. Нікулочкіної, О. Овчарова, О. Перець, С. Петрової, Н. Рижих, О. Снігур, Л. Чернікової, М. Шабліна, М. Юсупової, Т. Ящун.

У новій редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016) медіакомпетентність визначено як «рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного й політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію» (Найдьонова & Слюсаревський, 2016).

Як зауважує І. Толмачова (2021), медіакомпетентність являє собою сукупність знань, умінь і навичок, спрямованих на оволодіння кваліфікованою, самостійною, творчою й соціально відповідальною дією щодо медіа; здатність передавати, оцінювати, аналізувати, синтезувати повідомлення в різних формах; досвід, застосований у сфері медіа, який спонукає особистість до самоосвіти, саморозвитку; здатність гармонійної співвідносності медіа й особистості з метою компетентного розуміння змісту медіатекстів.

M. Rohs, B. Schmidt-Hertha, K. J. Rott, & R. Volten (2019) розглядають педагогічну медіакомпетентність як готовність і здатність доречно використовувати цифрові медіа в контексті навчання і викладання. D. Aparicio González, F. Tucho & R. Marfil-Carmona (2020), аналізуючи медіакомпетентність студентської молоді Іспанії, виокремлюють у цьому понятті 6 різних вимірів: мова; технології; процеси взаємодії; творчі та дифузійні процеси; ідеологія; цінності та естетика, – кожен з яких розвивається як окремо, так і комплексно з іншими під час навчання в університеті.

О. Баришполець, Л. Найдьонова та ін. (2009) визначають медіакомпетентність як компетентність у сприйнятті, створенні та передачі повідомлень за допомогою технічних та медіатехнічних систем з урахуванням їхніх обмежень; заснована на критичному мисленні, а також на здатності до медіатизованого діалогу з іншими людьми. С. Іць (2014) медіакомпетентність учителя тлумачить як здатність до використання набутих медіаосвітніх знань, умінь, навичок та технологій у власній професійно-педагогічній діяльності, реалізації професійно-значущих якостей та досвіду в новому медіаінформаційному просторі.

Цілком поділяємо думку Л. Хмарної (2021), яка зауважує, що у співвідношенні понять медіакомпетентності та медіаграмотності наявна підпорядкованість другого першому. Спираючись на тлумачення загального поняття компетентності як набутої у процесі навчання інтегральної здатності особистості, яка складається із знань, умінь, навичок, досвіду, цінностей і ставлень, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці, дослідниця висновує, що грамотність входить до складу компетентності, відповідно, медіакомпетентність вміщує медіаграмотність, входить до складу медіакультури й формується засобами медіаосвіти (Хмарна, 2021).

Слушною нам видається думка І. Толмачової (2021), що медіакомпетентність учителя є складовою його професійної компетентності, адже вчитель має володіти не тільки спеціальними знаннями, але й засобами, методами, формами й прийомами для успішної та ефективної реалізації педагогічної діяльності та становлення власної особистості як педагога-професіонала; здатності гармонійно співпрацювати з медіатехнологіями, удосконалювати вміння й навички в галузі використання медіазасобів. Дослідниця зазначає, що лише медіакомпетентний учитель зможе сприймати, аналізувати та оцінювати медіатексти; створювати власні медіапродукти; оволодіти технічними прийомами та засобами масової інформації; розвивати здібності щодо розуміння соціального, культурного контексту функціонування медіа в сучасному світі (Толмачова, 2021, с. 52–53).

Отже, враховуючи погляди українських і зарубіжних дослідників, медіакомпетентність майбутнього вчителя початкових класів визначаємо як складник професійної компетентності, що являє собою інтегральну здатність використовувати глибокі медіаосвітні теоретичні знання та набуті вміння й навички для організації медіаосвітнього процесу на уроках з різних освітніх галузей у початковій школі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Вважаємо, що

формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти має відбуватися організовано і систематично, оскільки напрацьована база теоретичних досліджень у цій сфері дозволяє якісно організувати цей процес. Це й визначило мету статті – проаналізувати досвід університетів України, порівняти стратегії формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів у вітчизняних ЗВО.

Результати дослідження. Для досягнення поставленої мети було проведено анонімне анкетування здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти (3-4 курс) спеціальності 013 Початкова освіта ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», у якому взяли участь 74 студенти з Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Запорізького національного університету, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, а також було проаналізовано освітні програми спеціальності 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зазначених університетів щодо наявності освітніх компонентів, які б забезпечували формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів.

Опитування було проведено за допомогою сервісу Google Form (рис. 1) і включало в себе такі основні питання:

Анкета для здобувачів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта щодо організації медіаосвіти в університетах

Шановні студенти!
Надайте, будь ласка, відповіді на запитання.

ishutina.ddpu@gmail.com (без совместного доступа)
Сменить аккаунт

* Обязательно

1. Укажіть, будь ласка, заклад освіти, у якому Ви навчаєтесь. *

Мой ответ

2. Оцініть, будь ласка, від 1 до 5 важливість сформованості медіакомпетентності для професійної діяльності вчителя початкових класів, де 5 – дуже важлива, а 1 – зовсім не важлива. *

Рис. 1. Анкетування майбутніх учителів початкових класів засобами Google Form

1. Оцініть, будь ласка, від 1 до 5 важливість сформованості медіакомпетентності для професійної діяльності вчителя початкових класів, де 5

– дуже важлива, а 1 – зовсім не важлива.

2. Як Ви розумієте сутність медіакомпетентності вчителя початкових класів?

3. На Вашу думку, чи є потреба у цілеспрямованому формуванні медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів під час навчання в університеті?

4. Чи впроваджується у Вашому закладі вищої освіти медіаосвіта в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів?

5. Якщо так, оберіть, будь ласка, форми, як реалізується розвиток медіакомпетентності здобувачів вищої освіти у Вашому закладі:

- окремі теми включені до курсів загальної підготовки (українська мова, іноземна мова, література тощо);

- окремі теми включені до курсів методичної підготовки (методика навчання української мови, методика навчання літературного читання, методика вивчення курсу «Я досліджую світ», методика вивчення інтегрованого курсу мистецтво, методика навчання математики, методика навчання іноземної мови, методика навчання інформатики);

- є окрема обов'язкова дисципліна;

- є окрема вибіркова дисципліна;

- у закладі вищої освіти організовують позанавчальні заходи з медіаосвіти.

6. Оцініть Ваш рівень медіакомпетентності за шкалою від 1 до 4, де 1 – це низький, 2 – середній, 3 – достатній, 4 – високий.

Аналіз відповідей здобувачів вищої освіти дозволяє констатувати, що важливість медіакомпетентності вчителя початкових класів для його професійної діяльності було оцінено так (рис. 2):

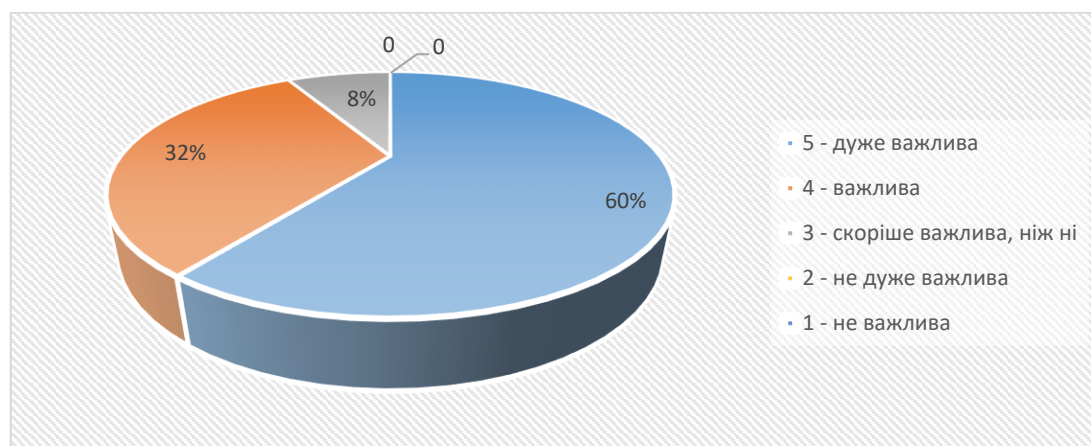

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів щодо важливості медіакомпетентності вчителя початкових класів для його професійної діяльності

44 респонденти (60%) зауважили визначальну важливість медіакомпетентності для успішного провадження професійної діяльності майбутнього вчителя початкових класів; 24 респонденти (32%) також переконані у важливості цієї якості особистості педагога, 6 респондентів (8%) не відкидають факту того, що медіакомпетентність учителя початкових класів є важливою.

Аналізуючи відповіді здобувачів вищої освіти на питання щодо визначення сутності медіакомпетентності вчителя початкових класів (рис. 3), зазначимо, що:

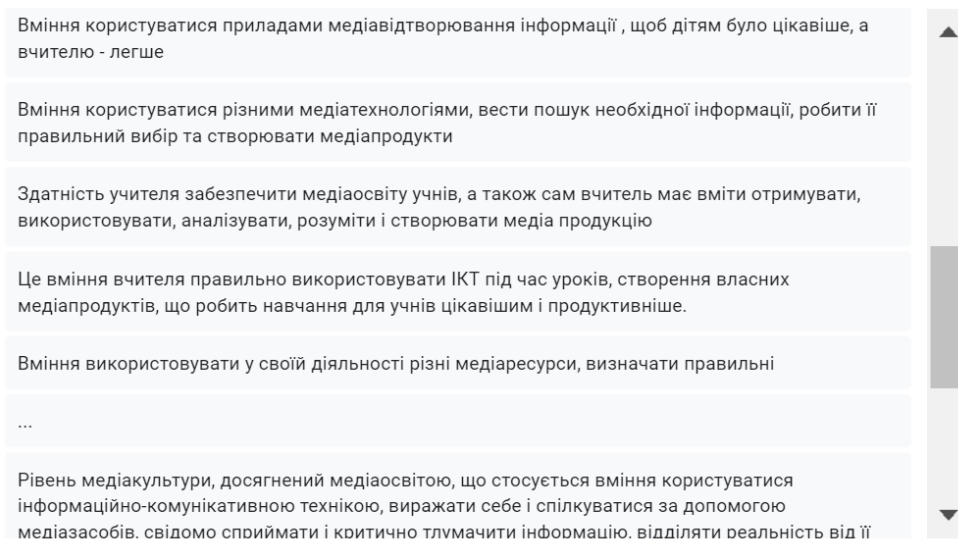

Рис. 3. Визначення респондентами сутності медіакомпетентності вчителя початкових класів

- більшість наголошує на практикоорієнтованості цього феномену, трактуючи його через уміння працювати з інформацією, медіазасобами, ІКТ тощо;

- окремо у відповідях представлено «знаннєвий» компонент, який респонденти формулювали, як «обізнаність у медіаресурсах», «знання медіатехнологій», «розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа»;

- наявне також усвідомлення творчого складника медіакомпетентності, що представлено у таких відповідях, як «створювати медіапродукцію, медіатексти», «створення власних медіапродуктів, що робить навчання для учнів цікавішим і продуктивнішим» тощо;

- поодинокими відповідями респондентів підкреслено зв'язок медіакомпетентності вчителя з рівнем його медіакультури;

- кілька респондентів (5 осіб – 6,7%) не змогли дати відповідь на це питання і залишили поле порожнім.

Систематичність організації медіаосвіти в професійній підготовці

майбутніх учителів початкових класів підтверджують 20 респондентів (27%), про епізодичність медіаосвітнього процесу зауважують 38 респондентів (51,4%), на думку 16 здобувачів вищої освіти (21,6%), заходи з медіаосвіти в їхньому закладі вищої освіти відбуваються рідко.

Відповіді респондентів про форми організації процесу формування медіакомпетентності здобувачів вищої освіти у ЗВО розподілилися так (рис. 4).

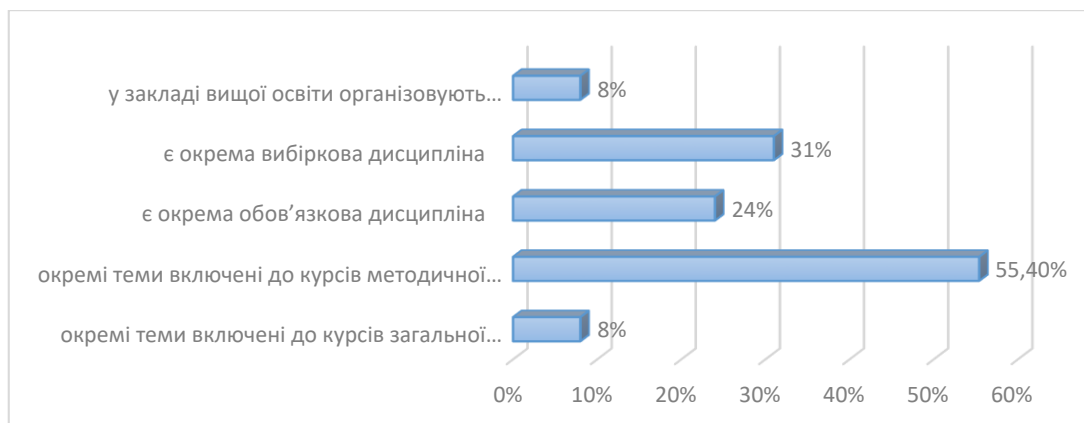

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів щодо форм організації процесу формування медіакомпетентності здобувачів вищої освіти у ЗВО

Власний рівень медіакомпетентності за шкалою від 1 до 4 майбутні вчителі початкової школи оцінюють здебільшого як достатній (36 респондентів – 49%). 12 осіб (16%) вважають, що мають високий рівень сформованості медіакомпетентності, а 26 здобувачів (35) вищої освіти зазначають, що мають середній рівень сформованості медіакомпетентності (рис.5).

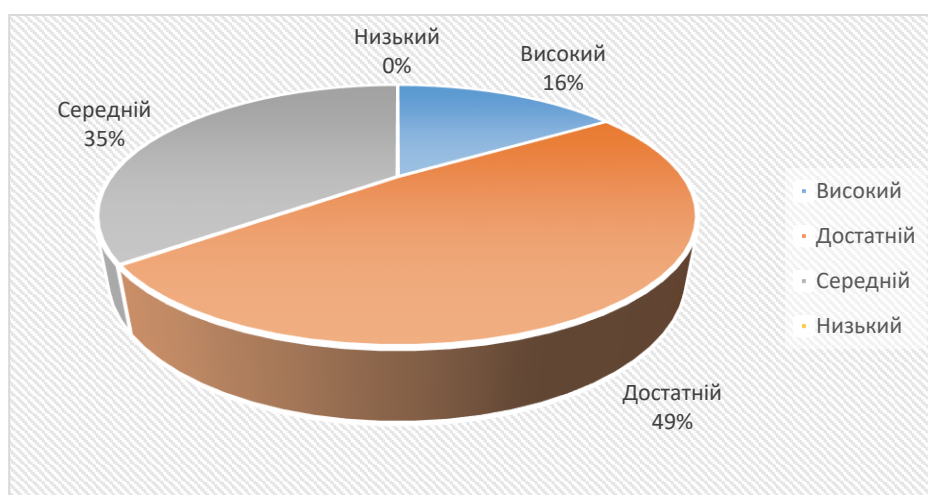

Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів щодо самооцінювання рівня медіакомпетентності

Аналіз освітніх програм спеціальності 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, представлених на сайтах зазначених

університетів корелює з отриманими результатами анкетування. Так, окремі курси з медіаосвіти представлені в освітніх програмах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника («Медіадидактика» – блок вибіркового освітніх компонентів) і ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» («Медіаосвіта» – блок обов'язкових освітніх компонентів).

У силабусі курсу «Медіадидактика» (2020) зазначено, що дисципліна розроблена і впроваджена в освітній процес у рамках проекту програми ЄС Еразмус+ КА2 «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання – MoPED» (№ 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SVNE-JP) і спрямована на «формування обізнаності студентів у галузі сучасних медіатехнологій та способів їх використання в освітньому процесі Нової української школи шляхом розкриття дидактичного потенціалу мультимедійного простору, технологізації предметних методик початкової школи, активно-діяльнісного інтерактивного підходу до організації занять, володіння методичними прийомами медіадидактики та електронними цифровими ресурсами».

Метою курсу «Медіаосвіта» (ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет») визначено формування в майбутніх учителів компетентностей з основ медіаосвіти та медіаграмотності щодо вирішення сучасних медіапедагогічних проблем; розуміння ролі та значення медійного світу в професійному та особистісному ставленні людини.

Відсутність спеціальних освітніх компонентів, які б окремо передбачали формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів, в інших університетах, здобувачі освіти яких взяли участь у анкетуванні, вірогідно, компенсується упровадженням тем чи модулів у курси методичної підготовки: методика навчання української мови та літературного читання, методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» тощо. Це питання потребує окремого вивчення, так само, як і досить низький відсоток інтеграції тем з медіаосвіти в курси загальної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта.

Досліджуючи методику формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи А. Пługіна (2020) виявила низку проблем пов'язаних із недостатньою зорієнтованістю освітнього процесу на професійну підготовку майбутніх учителів до формування в учнів медіакомпетентності, до переліку яких за результатами проведеної роботи можемо додати епізодичність і відсутність системності, невелика кількість спеціалізованих курсів для формування медіакомпетентності здобувачів освіти, слабка інтеграція

медіаосвіти в предметі загальної і методичної підготовки, відсутність позаначальних заходів з медіаосвіти тощо.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Результати проведеного дослідження свідчать, що важливість формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів є беззаперечною. Цей факт увиразнюється значною кількістю теоретичних і практичних напрацювань науковців, розробленістю відповідних курсів, а також високим рівнем усвідомлення здобувачами вищої освіти спеціальності 013 початкова освіта важливості сформованості медіакомпетентності вчителя початкових класів для його успішної професійної діяльності. Аналіз результатів анкетування і освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта дозволяє стверджувати, що в університетах України формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів реалізується по-різному: шляхом упровадження спеціалізованих курсів (обов'язкових чи за вибором), наприклад, «Медіадидактика у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, «Медіаосвіта» у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» тощо; шляхом інтеграції медіаосвітнього компонента у вигляді окремих тем чи модулів у курси методичної підготовки здобувачів вищої освіти; значно рідше, згідно з відповідями респондентів, спостерігається інтеграція медіаосвітніх блоків у курси загальної підготовки (сучасна українська мова, іноземна мова та ін.); поодинокими також є свідчення про позанавчальну медіаосвітню діяльність у закладах вищої освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в розробленні системи формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів, яка б комплексно задіяла всі потенційні можливості освітнього процесу в закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барішполець, О. Т., Голубєва, О. Є., Климчук, Н. В., Мироненко, Г. В. & Найдьонова, Л. А. (2009). *Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід*. Київ : Міленіум.
2. Іць, С. В. (2014). *Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти*. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук). Житомир.
3. Концепція «Нова українська школа». (2016, 27 жовтня). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Медіадидактика. Силабус навчальної дисципліни. URL: <https://cutt.ly/DKd5kWQ>
5. Найдьонова, Л. А. & Слюсаревський, М. М. (Ред.) (2016). *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)*. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzheniya-mediaosvity/>

6. Плугіна, А. (2020). Методика формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи. *Traektorîâ Nauki = Path of Science*, 6 (9), 3034–3045. DOI: 10.22178/pos.62-9

7. Толмачова, І. (2021). Формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ.

8. Фурсикова, Т. В. (2020). *Теоретичні і методичні засади розвитку професійної медіакультури майбутніх магістрів освіти*. (Дис. д-ра пед. наук). Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Кропивницький.

9. Хмарна, Л. В. (2021). *Формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти*. (Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії). ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Слов'янськ.

10. Rohs, M., Schmidt-Hertha, B., Rott, K. J., & Bolten, R. (2019). Measurement of media pedagogical competences of adult educators. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 10 (3), 307–324.

11. Aparicio González, D., Tucho, F. & Marfil-Carmona, R. (2020). The dimensions of media competence among Spanish university students. *Icono 14*, 18 (2), 217–244. DOI: 10.7195/ri14.v18i2.1492

STRATEGIES OF THE DEVELOPMENT OF PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' MEDIA COMPETENCE: EXPERIENCE OF THE UKRAINIAN UNIVERSITIES

Olena Ishutina

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of
Primary Education Theory and Practice Department

SHEI “Donbas State Pedagogical University”,

Sloviansk, Donetsk region, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-7801-4205

olenaishutina@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the study of the experience of Ukrainian universities in the context of developing the media competence of pre-service primary school teachers. The author notes that future primary school teacher training should focus on their systematic acquisition of knowledge in the field of media, developing skills in processing media texts, working with media, creating their own media products, acquiring skills in media education – developing their media competence.

The essence and structure of media competence of future teachers are highlighted in the research of O. Baryshpolets, A. Pluhina, I. Tolmachova, T. Fursykova, L. Khmarna, M. Rohs, B. Schmidt-Hertha, K. J. Rott, and R. Bolten and others.

The author describes the results of an anonymous online survey of higher education students of the specialty 013 Primary education on the importance of media competence for teachers' professional activities, understanding the essence of the phenomenon of media competence, students' views on the systemic / episodic process of media competence at universities, media education implementation strategies. Educational programs in the specialty 013 Primary education of the first (bachelor's) level of higher education of five universities of Ukraine are analysed on the availability of compulsory or elective educational components aimed at developing the media competence of prospective primary school teachers. Analysis of the results of questionnaires and educational

programs suggests that in the universities of Ukraine the development of media competence of pre-service primary school teachers is implemented in different ways: by introducing specialized compulsory or elective courses, by integrating the media educational component as special topics or modules into courses of methodological; much less often, according to the respondents, the integration of media education blocks into general training courses is observed.

Key words: higher education; media competence; prospective primary school teachers; questionnaire.

REFERENCES

1. Baryshpolets, O. T., Holubieva, O. Ye., Klymchuk, N. V., Myronenko, H. V. & Naidonova, L. A. (2009). *Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichniy pidkhid [Media culture of personality: socio-psychological approach]*. Kyiv : Milenium [in Ukrainian].
2. Its, S. V. (2014). *Pedahohichni umovy formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy zasobamy mediaosvity [Pedagogical conditions of formation of professional competence of the future teacher of a foreign language by means of media education]*. (Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk). Zhytomyr. [in Ukrainian].
3. *Kontseptsiiia "Nova ukrainska shkola" [Concept "New Ukrainian School"]*. (2016, 27 zhovtnia). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
4. *Mediadydaktyka. Sylabus navchalnoi dystsypliny [Media didactics. The syllabus]*. URL: <https://cutt.ly/DKd5kWQ> [in Ukrainian].
5. Naidonova, L. A. & Sliusarevskiy, M. M. (Ed.) (2016). *Kontseptsiiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) [The concept of media education in Ukraine (new edition)]*. Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiiya-vprovadzhennia-mediaosvity/> [in Ukrainian].
6. Pluhina, A. (2020). *Metodyka formuvannya mediakompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Methods of forming media competence of future primary school teachers]*. *Traektorii Nauki = Path of Science*, 6 (9), 3034–3045. DOI: 10.22178/pos.62-9 [in Ukrainian].
7. Tolmachova, I. (2021). *Formuvannya mediakompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of media competence of future primary school teachers in the process of professional training]*. PhD Dissertation. Starobilsk. [in Ukrainian].
8. Fursykova, T. V. (2020). *Teoretychni i metodychni zasady rozvytku profesiinoi mediakultury maibutnikh mahistriv osvity [Theoretical and methodological principles of development of professional media culture of future masters of education]*. (Dys. d-ra ped. nauk). Kropyvnytskyi. [in Ukrainian].
9. Khmarna, L. V. (2021). *Formuvannya mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplin u zakladakh pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Development of media literacy of teachers of art disciplines in institutions of postgraduate pedagogical education]*. PhD Dissertation. Sloviansk. [in Ukrainian].
10. Rohs, M., Schmidt-Hertha, B., Rott, K. J., & Bolten, R. (2019). Measurement of media pedagogical competences of adult educators. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 10 (3), 307–324.
11. Aparicio González, D., Tucho, F. & Marfil-Carmona, R. (2020). The dimensions of media competence among Spanish university students. *Icono 14*, 18 (2), 217–244. DOI: 10.7195/ri14.v18i2.1492

Матеріали надійшли до редакції 12.04.2022 р.